

GALATASARAY

1453'te Başlayan Bir Hikâye

Gürkan Zergeroğlu

Bu Kitap

Galatasaray'ın tarihi 1905'te değil, 1453'te başlar.

Bu kitap, İstanbul'un fethinden bugüne aynı tepenin, aynı mektebin ve aynı kulübün hikâyesini anlatıyor: Galata'nın bir ahidnâmeyle teslim edildiği günden, bir dervişin kulübesinde tutulan sözden, teneffüste kaputlarla kale yapan mektep çocuklarından, Kopenhag'da kaldırılan kupaya kadar. Ansiklopedi değil, keşif. Taraftar övgüsü de değil, belgeli bir anlatı.

Size vaat ettiği şey şu: anlatılan her sayının, her ismin, her tarihin arkasında bir kaynak var. Bir maç destan gibi anlatılır, ama skoru değiştirilmez. Bir kurucunun ne hissettiği yazılır, ama ağzına söylemediği bir cümle konmaz. Kaybedilen maçlar, alınan cezalar, ikinci olunan sezonlar da saklanmaz; çünkü bir kulübü büyük yapan yalnız kazandıkları değil, kaybettiklerine rağmen ayakta kalmasıdır.

Kitabı kapattığınızda söylemeniz beklenen cümle:

“Galatasaray'ı tanıdığımı sanıyordum.”

HER BÖLÜMDE SİZİ BEKLEYEN

1. Bir sahne — bir gün, bir yer, bir an.
2. O sahnenin belgesi — defter, ferman, gazete, mektup, tutanak.
3. Belgenin bilmediği yerde, kimin anlattığı belli olan hatıra ve rivayet.
4. Kaybolan ve unutulananlar — kayıta ne var, ne yok.
5. Bir sonraki bölüme açılan kapı.

1. Tohum

1453-1481 · Bir tepe, bir derviş, bir ferman

İstanbul düştüğünde Galata'nın kılıçla değil bir kâğıtla teslim edildiğini; padişahın “yıkup harâb itmeyem” diye söz verdiği bir şehri; Galata surlarının dışında, bağların ve mezarlıkların arasında bir derviş zaviyesini; ve bir kış günü o zaviyeye sığınan bir şehzadenin yıllar sonra bu tepeye bir mektep kurdurmasını okuyacaksınız.

Bir kulübün kökü, bir oyundan çok daha eskidir. Bu bölüm, Galatasaray adının taşıdığı toprağın hikâyesidir.

NEYE BAKACAKSINIZ

1 Haziran 1453 ahidnâmesinin maddeleri · 1476 tarihli vakfiye kaydı · Tomtom'da hâlâ duran Gül Dede'nin mezar taşı · bir rivayetin taze gül fidanları.

BÖLÜMÜN BİRİMLERİ

- **Galata'nın sessizliği** — fethin üçüncü günü bir şehrin teslimi.
- **Kâğıttaki şehir** — ahidnâmenin saydıkları: bağ, kilise, gemi, çocuk.
- **Defter** — 1455 sayımı ve Galata'nın ayrı hukuku.
- **Kulübe** — kış, şehzade ve bir dervişin isteği.
- **Zaviye ve taş** — gelene geçene açık bir kapı, üç yüz yıllık bir boşluk.
- **Ferman** — 1481'de tepenin adı konur: Galata Sarayı.

2. Dört Asır

1481-1905 · Mektep, isyan, yangın ve dört yüz dokuz öğrenci

Galata Sarayı'nın dört yüz yılda kaç kez kapanıp yeniden açıldığını; içoğlanlarının bir isyanda yeniçeri ağasını kapıdan kovduğunu; binanın medrese, mektep, tıp okulu olduğunu ve yandığını; ve 1868'de açılan Mekteb-i Sultânî'nin ilk gününde aynı sıralara altı ayrı cemaatin çocuğunun oturduğunu okuyacaksınız.

Süreklilik bir kurumun değil, bir yerin hikâyesidir. Bina yanar, işlev değişir, isim değişir; tepe aynı kalır.

NEYE BAKACAKSINIZ

1648 isyanı · 1675'te dağıtılan mektep · 1848 yangını · 1 Eylül 1868'in öğrenci dökümü · okula giren ilk jimnastik hocası.

BÖLÜMÜN BİRİMLERİ

- **Kapalı yüzyıllar** — belgenin sustuğu ilk dönem.
- **Kuru ekmek** — 1648'de tayinini alamayan çocukların isyanı.
- **Dağılış** — 1675, bostancılar ve bir müderris.
- **Dönüş** — kırk yıl sonra yeniden mektep.
- **Yangın** — 1848 ve Tıbbiye'nin sonu.
- **409** — 1 Eylül 1868, Mekteb-i Sultânî'nin ilk sabahı.
- **Beden** — Mösyö Curel ve kırk beş yıl ders veren Faik Üstünidman.

3. Doğuş

1905-1908 · *Teneffüste bir top, annelerin diktiği formalar*

Galatasaray'ın bir sınıfta, bir edebiyat dersinde kurulduğunu; o yıllarda Türk çocuklarının futbol oynamasının hafiyelelere jurnallendiğini; ilk formaların evlerde annelere ve kardeşlere diktirildiğini; adın bir İngiliz gazetesinin ısrarıyla mı yoksa seyircinin bir yakıştırmasıyla mı konduğunu; ve sarı ile kırmızının Bahçekapı'daki bir kumaşçının tezgâhında nasıl bulunduğunu okuyacaksınız.

Bir kimliğin doğuşu. Ad, renk, oyun — hepsi bir avuç mektepli çocuğun elinden çıkar.

NEYE BAKACAKSINIZ

kurucu beyanat · kulübün iki numaralı üyesinin imzalı daktilo hatırası · The Levant Herald · “saka kuşunun başı ile kanadının” rengi · ilk kaptanın kayıp izi.

BÖLÜMÜN BİRİMLERİ

- **Kaputlar** — teneffüs futbolu ve kırılan camlar.
- **Jurnal** — top endaht eden Jön Türkler ve gizli vapur yolculukları.
- **Beyanat** — İngilizler gibi toplu oynamak, bir renge ve bir isme sahip olmak.
- **Gelmeyen rakip** — Moda'nın gelmediği gün oynanan ilk maç.
- **İsmin iki hikâyesi** — gazete mi, seyirci mi.
- **Yanko'nun dükkânı** — sarı-lacivertten sarı-kırmızıya.
- **Boris** — kuruluş belgesinde beş numara, sonra bir boşluk.
- **Yangın ve Meşrutiyet** — yanan defterler, gizli oyla seçilen ilk yönetim.

4. Ateş

1908-1923 · Şilt, siper ve işgal

Galatasaray'ın İstanbul Ligi'ni üst üste kazandığını ama ligin şildinin bugün başka bir müzede durduğunu; oyuncu bulunamayıp Alman askerleriyle sahaya çıkıldığı bir günü; Çanakkale'den yazılan bir mektupta bir Alman neferin Galatasaray'ın maçını bilmesini; ve işgal altındaki İstanbul'da bir Fransız garnizonuna karşı oynanan maçın ikinci yarısını o ordunun subayının yönettiğini okuyacaksınız.

*Savaş, bir mektep takımını bir kuşağın kaderine bağlar.
Oyuncular cepheye gider; bazıları dönmez.*

NEYE BAKACAKSINIZ

mütedavil şilt ve on gümüş levha · 12 Şubat 1911'de altıya on başlayan maç · Hasnun Galib'in siper mektubu · Cuma Ligi ile Pazar Ligi · Papazın Çayırı.

BÖLÜMÜN BİRİMLERİ

- **Şilt** — on sezonun kuralı ve kimde kaldığı.
- **Altıya on** — kalecinin sakatlandığı gün sırayla kaleye geçenler.
- **Siper** — 25 Mart 1915, Çanakkale'den bir mektup.
- **Cuma** — Türk kulüplerinin kendi günü, kendi ligi.
- **Askerler** — kadrosu cepheye giden bir takımın hükmen yenilgisi.
- **Garnizon** — 6 Ocak 1920, Bakırköy Çayırı.
- **Çayır** — ilk derbinin oynandığı yer, bugünkü hâli.
- **Letafet** — 1923'te kurulan federasyon.

5. Kuruluşun Kulübü

1923-1959 · Bölünme, kuraklık ve dönüş

Galatasaray'ın 1933'te kendi içinden bölündüğünü ve ayrılanların rakip bir kulüp kurduğunu; o kulübün adının neden “Sarı-Kırmızı” olamadığını; bir futbol kavgasının ardından başbakanın tebliğ yayımladığını; on yedi yıl şampiyonluk görmeden geçen yılları; bir kararla kaçırılan bir şampiyonluğu; ve Metin Oktay'ın Galatasaray'a nasıl geldiğini okuyacaksınız.

Bir kulübün en zor düşmanı bazen kendi içindedir. Bu bölüm, ayrılığın ve sabrın hikâyesidir.

NEYE BAKACAKSINIZ

1933 kongresi ve “futbolcu para kazanmalı mı” sorusu · ayvalarla karşılanan bir takım · 4 Temmuz 1937 ve 27 Temmuz tebliği · 8 Nisan 1951 · soyunma odasında bir uğur ritüeli.

BÖLÜMÜN BİRİMLERİ

- **Bölünme** — 1933, istifalar ve doğmadan ölen bir kulüp adı.
- **Ayvalı maç** — 1 Aralık 1935.
- **Kaldırım kavgası** — 4 Temmuz 1937 ve devletin sesi.
- **Kuraklık** — 1932'den 1949'a.
- **Bir kararla** — 8 Nisan 1951 ve kaçan şampiyonluk.
- **Profesyonel** — on sekiz yıl sonra cevaplanan soru.
- **Kral geliyor** — Metin Oktay ve onu takıma aldırان santrfor.
- **Bükreş** — Avrupa'daki ilk seferin bir galibiyet ve bir vedayla bitmesi.

6. Direniş

1959-1988 · Millî Lig, ağırları delen gol ve yazı-tura

Türkiye'nin ilk profesyonel liginin yarısı boş bir tribünle başladığını; Metin Oktay'ın ağırları delen golünü radyonun nasıl anlattığını; ilk Millî Lig şampiyonluğunun Metin Oktay'sız geldiğini; bir sezonda atılan yüz beş golü; Avrupa'da bir kez yazı-turayla elenip ertesi yıl yazı-turayla tur atlamayı; ve şike tespitlerinin, hükmen kararların, mahkeme dönüşlerinin futbolu nasıl şekillendirdiğini okuyacaksınız.

Başarı ve kuşku aynı sahada yürür. Bu bölüm, kanıtın gücü kadar sert konuşur; elindeki belgeden fazlasını söylemez.

NEYE BAKACAKSINIZ

10 Haziran 1959 · golün asistini yapan unutulmuş bir Samsunlu · Roma ve Viyana'da atılan para · her sezonun puan tablosu.

BÖLÜMÜN BİRİMLERİ

- **Boş tribün** — 21 Şubat 1959'da başlayan lig.
- **Ağırları delen gol** — Mithatpaşa, otuz dokuzuncu dakika.
- **Kral'sız şampiyonluk** — 1961-62.
- **Yüz beş** — 1962-63 ve Avrupa'da ilk çeyrek final.
- **Roma'da yazı-tura** — 1963.
- **Viyana'da yazı-tura** — 1964.
- **Kayıt ve karar** — şike tespitleri, hükmen maçlar, mahkemeler.
- **Metin, Ali, Feyyaz** — üç kuşağın golcüler.

7. Zirve

1988-günümüz · Avrupa ve yıldızlar

Galatasaray'ın Avrupa'nın büyükleriyle aynı masaya nasıl oturduğunu; Kopenhag'da kaldırılan kupanın arkasındaki yılları; Avrupa Süper Kupası'nı; ve dördüncü yıldıza uzanan yolu okuyacaksınız.

Beş yüz yetmiş yıllık bir hikâyenin bugüne ulaştığı yer. Zirve, tepenin kendisidir.

NEYE BAKACAKSINIZ

Avrupa'daki büyük geceler · 17 Mayıs 2000 · Monako'da kazanılan Süper Kupa · yıldızlar.

BÖLÜMÜN BİRİMLERİ

- **Avrupa'nın kapısı** — 1988 ve sonrası.
- **Terim** — bir teknik direktör, bir kuşak.
- **Kopenhag** — 17 Mayıs 2000.
- **Monako** — Avrupa Süper Kupası.
- **Yıldızlar** — şampiyonlukların sayısı ve dördüncü yıldız.
- **Bugün** — tepeden bakınca.

Son Söz

Bütün bölümlerin ortak cevabı aynı: Galatasaray, bir tepenin üzerinde beş yüz yetmiş yıl boyunca kendini yeniden kuran bir hikâyedir. Bir ahidnâme, bir derviş, bir ferman, bir yangın, bir sınıf, bir kumaş, bir mektup, bir kavga, bir gol. Her kuşak aynı toprağa döndü ve bir sonrakine bıraktı. Bu kitap o devir teslimin kaydıdır: kazanılanları büyük, kaybedilenleri dürüst, unutulmaları adlarıyla anar.

Bu Kitabın Yolculuğu

Bu kitap önce okurla, X'te her gün yayımlanan bir seri olarak buluştu; her sezon, her belge, her düzeltme kamuya açık yazıldı. Kitap, o serinin doğrulanmış, genişletilmiş ve kaynaklarıyla birleştirilmiş hâlidir.

Bu kitabın bir de niyeti var: yazarın sponsorluğunda basılıp Galatasaray Spor Kulübü'ne hediye edilmesi ve satış gelirinin tamamının kulübe bağışlanması. Bunun nasıl olacağına kulüp karar verecek.

Galatasaray'ın hikâyesini anlatan bir kitabın, o hikâyenin sahibine dönmesi gerektiğine inanıyorum.